

Tijdschrift van de Oostendse Heemkundige Kring "DE PLATE", v.z.w.

Verantwoordelijke uitgever : O. VILAIN
Rogierlaan 38, bus 11
8400 OOSTENDE

6e jaargang, nrs 4 - 8, april - augustus 1977.

A. APRIL - ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige kring "De Plate" heeft de eer en het genoegen U uit te nodigen op een

AUDIO VISUEEL SPEKTAKEL
in herdenking aan
JAMES ENSOR

gevolgd door de voorstelling van twee Oostendse films

OOSTENDE CARNAVAL en IK, ENSOR

De avond wordt ingeleid door de heer Frank EDEBAU, Stadsconservator. Teneinde dit gebeuren in een juiste sfeer te plaatsen gaat deze avond door in het

Museum voor Schone Kunsten

Feest- en Kultuurpaleis, tweede verdieping, op het Wapenplein te Oostende, en dit op :

donderdag 28 april 1977 om 20.30 uur

-- Karnaval van Oostende - film van : Henri STORCK.

De cimaterestoet die door de straten van Oostende trekt, brengt honderden gemaskerden samen die sterk herinneren aan de maskers van hun stadsgenoot James Ensor. Het beroemde "Bal du rat mort" dat 's anderdaags doorgaat staat in het teken van dezelfde schilder.

- Ik, Ensor - film van Paul HAESAERTS.

James Ensor, de meest opmerkelijke Vlaamse schilder sedert Peter-Paul Rubens. En diens volmaakte tegenstelling. Rubens een en al leven, vertrouwen, uitbundigheid, Ensor achtervolgd door het denkbeeld van de dood, steeds angstig bezig zijn kunst- en levensopvatting te herzien. Zijn verscheidenheid is verbijsterend. Het probeert alle uitdrukkingswijzen en technieken, exploreert onophoudelijk zichzelf en zijn mogelijkheden. De film beschrijft Ensor's opvatting van het "IK", het dramatisch contrast tussen het bestaan ervan en zijn vernietiging. Tevens geeft het een beeld van Ensor's loopbaan, de hoogte- en laagtepunten, zijn geestdrift en wanhoop, zijn vreugde en angst.

Dan zijn werk : als ontleder van de werkelijkheid, als explorer van de verbeelding, in de ban van het mysterie en als schilder van het oneindige, de sarcastische en betwistende Ensor en de spotter die het leven ziet als een reusachtig karnaval. Zijn geliefde symbolen

masker en skelet. En steeds weer zijn "IK", vreugdevol of kram-
achtig, beloerd door de dood die hij beurtelings met afgrijzen,
weemoed, onverschilligheid, wanhoop en vooral met ironie benadert.

Deze kunstavond van, voor en door Oostendenaars moogt U niet missen.
Zoals altijd is de toegang kosteloos en zijn ook niet-leden van
harte welkom.

J.B. D.

B. MEI - JUNI - ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige kring "De Plate" heeft de eer en het ge-
noegen U uit te nodigen op de voordracht met dia's die doorgaat op :

donderdag 2 juni 1977 om 20.30uur

in de conferentiezaal van de V.V.F. afdeling, Dr. L. Colensstraat,
6, Oostende.

Het onderwerp :

EDELSMEDEN EN HUN KUNST TE BRUGGE EN IN WEST-VLAANDEREN

De spreker : E.H. C. DENORME.

Eerwaarde Heer C. DENORME (hij is de oudere broer van ons
zeer sympathiek lid, architect J. DENORME) koppelt aan zijn bedrij-
vigheid als pastoor te SYSELE die van een oudheidkundige met een
buitengewone kennis in de edelsmeedkunst en dit zowel in het reli-
gieuse als in het burgerlijk genre. Reeds zeer jong ontstond bij hem
een groeiende interesse voor mooi edelsmeedwerk, wat hem ertoe bracht
zich in de loop van de jaren in deze kunstvorm te gaan specialiseren.
Dat hij hierin zeer goed lukte, blijkt uit het feit dat men hem van
heinde en verre in verband met dit onderwerp advies komt vragen.
Buiten zijn medewerking aan diverse gespecialiseerde tijdschriften
is hij auteur van enkele boeken over de edelsmeedkunst.

Deze enige gelegenheid om een idee te krijgen van wat er in
onze provincie op dit gebied gerealiseerd werd en wat er nog te zien
is moogt u niet missen. Zoals altijd is de toegang kosteloos en zijn
ook niet leden van harte welkom.

J.B. D.

C. JUNI - ACTIVITEIT.

De Oostendse Heemkundige kring "De Plate" heeft de eer en het ge-
noegen U uit te nodigen op

zondag 19 juni 1977

voor haar jaarlijkse reis die ons dit jaar naar de Westkust zal voeren.

Praktische schikkingen.

Wij starten om 8.30u stipt aan het lokaal van de V.V.F. Oostende om
een eerste maal in Koksijde te stoppen voor een kort bezoek aan het
museum en de grondvesten van de Duinenabdij. Vandaar steken we door

naar het Orgelmuseum dat een unieke verzameling van mechanische muziek-instrumenten herbergt. Deze verzameling, enig in België, kunnen we na een woord uitleg van de heer DAGRAED, conservator, beluisteren. Tegen het middaguur gaat het naar het NATIONAAL VISSERIJ-MUSEUM waar we, na eerst de inwendige mens versterkt te hebben, onder leiding van de conservator, de heer DESNERCK, dit prachtig museum bezoeken.

In de loop van de namiddag stoppen we dan nog even voor een bezoek aan het FLORISHOF, dat buiten zijn Tearoom-Brasserie, een klein maar mooi folkloremuseum bezit. Hier krijgen we een rijkgeschakeerd beeld van eet leven, het leefmilieu en de ambachten van onze voorouders aan de kust. Na een lichte verfrissing vatten we de terugreis aan om rond 18uur in Oostende te zijn.

Deze gevulde dag kost ons aan museumbezoek 70 F. en 150 F. aan reis- onkosten, de prijs voor het middagmaal, een goedgevulde koude schotel, is ter plaatse te vereffenen (+ 150 F.).

De inschrijving dient te gebeuren door storting van 220 F. vóór 10 juni 1977 op postrekening 50.77.53 - Jan DREESSEN - Oostende, met vermelding : "deelname 19 juni reis De Plate" en "wens of wens niet in te schrijven voor de maaltijd".

J.B. D.

JAARPROGRAMMA 1977.

Aanpassingen en veranderingen.

a. De voordracht met dia's : "Edelsmeden en hun kunst te Brugge en in West-Vlaanderen", voorzien op donderdag 26 mei 1977 om 20.30u wordt verschoven naar donderdag 2 juni 1977 om 20.30u.

b. De voordracht met dia's : "Vergeten Oostendse schilders", wordt verschoven naar februari 1978, in de plaats komt op : donderdag 24 november 1977 - 20.30u : "De walvis van Oostende", voordracht met dia's door de heer W.M.A. DE SMET, wetenschappelijk medewerker verbonden aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen.

In herdenking aan het aanspoelen, 150 jaar geleden, van een walvis op ons strand, die achteraf wereldnaam maakte als de Walvis van Oostende, wordt benevens de voordracht een kleine tentoonstelling georganiseerd die verband houdt met het gestelde thema.

J.B. D.

KANTTEKENING TER ATTENTIE VAN VERWOEDE BIBLIOFIELEN...

Een nieuw en zeer welkom apparaat voor de kennis van de geschiedenis van het oude boek is beslist Anne ROUZET's : "Dictionnaire des imprimeurs, libraires et éditeurs des 15e et 16e siècles dans les limites géographiques de la Belgique actuelle", Nieuwkoop, De Graaf, 1975, VI-287 blz., 210 (!) gulden. Dit boek, rijk aan inhoud en kwaliteiten, belooft spoedig een onmisbaar referentiewerk te worden voor de beginperiode van de drukkunst in onze gewesten ! Het vermeldt géén Oostendse drukkers, boekhandelaars of uitgevers, eenvoudig omdat er toen nog geen waren. Wel bevat het interessante gegevens over naburige "gildebreeders", o.m. te Brugge.

E. Smissaert

Van alle bouwmeesters die rond de eeuwwisseling te Oostende werkzaam waren, bleef Charles-Louis PIL wel de meest bekende. Niet zonder reden overigens : niemand bouwde te Oostende méér woningen dan hij (zeker meer dan 50 !) en gelukkig bleef tot op vandaag relatief veel bewaard.

PIL was geen echte Oostendenaar : hij werd op 21.12.1867 te Lo geboren. In de negentiger jaren, de tijd van de grote bouwcampagnes in de nieuwe wijken van Oostende, was hij er echter a' bij. Hij nam een aanzienlijk deel van de nieuwbouw voor zijn rekening. PIL, die gehuwd was met Eugénie SAMSON, betrok eerst het huis, Prinses Stephanieplein 1. Later woonde hij aan het Prinses Clementinaplein 48, in een modernere villa van eigen ontwerp. In november 1908 werd hij lid van een nieuwe "Cercle Artistique d'Ostende", die verder mensen als A. GERBOSCH, J. DE CLERCK, J. DE BROCK, Mej. DE PAPE, L. ROYON, de DE KESEL's, de VAN CUYCK's e.a. groepeerde. PIL overleed te Oostende op 24.9.1949.

Het oeuvre van PIL valt uiteen in drie totaal verschillende bouwstijlen. Vooreerst zien we PIL als vertegenwoordiger van de gangbare "eclectische stijl" in een aantal gebouwen die in hun geveldecoraties vol reminiscenties aan renaissance en barok steken. Het zijn doorgaans huizen met gepleisterde gevels (overschilderd) en waarin -dure- natuursteen een ondergeschikte rol speelt.

We vermelden het "Hôtel du Nord" (Groentemarkt 19) met bossage aan het gelijkvloers, de 6 geveltraveeën op de etages, een ware staalkaart van renaissance-vensterafdekkingen op de 2de verdieping en de exuberante decoratie van het centrale zolderkamervenster met o.a. obeliskken, een gebroken segmentfronton en schelpmotief in boogveld. Let hier ook op de onopvallende asymmetrie in het gevelbeeld. De huizen Koningstraat 60 & 62, Van Iseghemlaan 143 & 147, IJzerstraat 15, Euphrosine Beernaertstraat 108 ... zijn allen in deze "eclectische stijl" gebouwd.

PIL is echter voornamelijk gekend om zijn met geglazuurde tegels gedecoreerde gevels. Hier leek zijnfantasie wel onuitputtelijk. Deze typische PIL-architectuur, up-to-date in die tijd, is uit het Oostendse stadsbeeld niet meer weg te denken. De gevelbezetting met glazuursteentjes was eerder duur maar bood zekere voordelen indien vakkundig aangebracht : met een minimum aan zorgen staan deze gevels er vandaag nog even fris bij als 70 jaar geleden. Ze zijn gekenmerkt door een sober maar logisch gebruik van natuursteen waarop we veelal een schuchter Jugendstil-motief vinden en door een smaakvol spel van gekleurde tegels (rood, blauw, groen) en tegels in ivoorwit. Een eerste voorbeeld is het huis Sint-Sebastianstraat 11 (1901) met de eigenaardig geprofileerde natuurstenen.basis, het fijn afgewogen spel van witte en wijnrode steentjes en de met Jugendstil-lijnspeel gevulde boogvelden boven de vensters van de etage. Verder in dezelfde straat ontmoeten we een ensemble van 4 woonhuizen (25-31), die samen met de 5 huizen Adolf Buylstraat 26-34 in één campagne werden gebouwd op de gronden van het in de vorige eeuw bekende hotel MERTIAN. Alle gevels werden gedecoreerd in witte en groene glazuurtegels. Het loont echt de moeite om ter plaatse te gaan zien hoe schitterend PIL's bouwconceptie hier wel was : voor de 5 huizen der Adolf Buylstraat tekende hij 3 gevelmodellen. Zo zijn de nrs. 26 & 34 en 28 en 32 twee aan twee identiek ; 26 & 34 beide met hun vooruitspringende loggia's in timmerwerk, de nrs. 28 & 32 met hun karakteristieke cirkelvormige vensters op de 2de verdieping.

Het huis nr 30, met de topgevel, is dan van het 3de model. Het geheel verloopt dus volgens een streng ABCBA-plan. Wat een dynamiek in deze 5 allesbehalve eentonige gevels ! Een gelijklopende opvatting vinden we ook terug in de gevelconceptie der 4 huizen in de Sint-Sebastiaanstraat. Al is de symmetrie hier niet zo ver doorgedreven, toch herkennen we een soort ABBA-plan.

Een zeer geslaagd ensemble was ook de huizenrij Sint-Pietersstraat 5-6-7, in de schaduw van de "Peperbusse" ; tot op de dag dat men nr 7 ging verknoeien. De drie gevels vertonen een fris spel van afwisselend witte en lichtblauwe tegelbanden. In de zwaartepunten vinden we kleine blokken natuursteen, bewerkt met nerveuze Jugendstil-motieven. Alleen 5 & 6 hebben hun mooi geprofileerde natuurstenen basis bewaard. De gevel van het niet-gesnigeneerde "Hôtel des Ardennes" (Kerkstraat) sluit hier helemaal bij aan.

Andere karakteristieke PIL-huizen met glazuurtegels zijn :

- Sint-Franciscusstraat, 25 (1905) met een 2,5m hoge sokkel in blauwe hardsteen, een witte steentjesgevel verlevendigd met kleurige majolica. Aan dit huis paalde destijds de beroemde danszaal "'T KEUNTJE".
- Villa "Jeanne d'Arc" (Kerkstraat, 33), bezet met witte gevelsteentjes onderbroken door 2 banden in ruwe natuursteen ter hoogte van het gelijkvloers en hoger door 6 banden in groene steentjes. De 2 decoratieve majolica-friezen, een aan de loggia en een onder de kroonlijst verlenen het geheel wat persoonlijkheid. Aan de overzijde staat nog een PIL-huis : nr 36, waarin ook weer majolica is verwerkt.
- "Het Brouwershuis - Brouwerij het Kruis" (Christinastraat, 86). De Annuaire Commercial uit 1927 leert ons dat er daar in die tijd een herberg was.
- Prinses Stephanieplein, 25. Een van PIL's beste : waardige burgerarchitectuur. Een gevel in witte en lichtblauwe steentjes en een prachtig hoefijzervormig venstertje boven de voordeur. In de natuursteengedeelten spreken dan weer renaissance-motieven.

We blijven niet stil staan bij huizen als Prinses Clementineplein 24, 46, 48 (waar hij zelf woonde) en 60 ; Euphrosina Beernaertstraat 43 ("Solo Mio") en 100 ("Villa Suzanne"), Louisastraat 1 (apotheek/verbouwd) Karel Janssenslaan 19 en 31 (afgebroken) en Kaaistraat 11 (eveneens verdwenen).

Na W.O. I associëerde PIL zich met de architect Henri CARBON (° Roeselare 30.7.1882). Deze was de bouwmeester van de gesloopte VOLKSBOND (1913) en van mooie privéwoningen als het "Huis ter Linden" en "Maison Blanche" (Kerkstraat 27 & 39). Zelf woonde CARBON in de Kerkstraat 17.

Aan de associatie PIL-CARBON danken we enkele grotere appartementsgebouwen in gewapend beton. De hoek Witte Nonnenstraat-Aartshertoginnesstraat (Singer) kunnen we niet bepaald geslaagd heten : kan de vormen-taal nog enige voldoening schenken, dan was de materiaalkeuze voor de gevelbezetting duidelijk een mislukking. "In 't Anker" (hoek Sint-Sebastiaanstraat - Kapellestraat) is veel lichter en eleganter gedacht door het duo. Samen bouwden ze ook Kaaistraat, 16, een gedeelte van het Sint-Andreaslyceum op de hoek met de Ooststraat. Maar daarover kon u al eerder lezen in het artikel van confrater Jan DREESSEN in ons jongste januari-nummer.

Norbert Hostyn

BADEN TE OOSTENDE IN 1870.

Karl Baedeker - zoon van de bekende uitgever van reisgidsen met dezelfde naam, die het werk van zijn vader voortzette - schreef in de reisgids van 1870 voor België en Nederland over de zeebaden te Oostende als volgt :

"Er zijn meer dan 400 rollende kabiënen, door paarden in zee getrokken en die elk een nummer hebben. Vooraan is een pijl waarmee de bader aanduidt dat hij wilde weggetrokken worden. Eens zijn paard aangespannen, klopt de koetsier op de wand van de kabien om te verwittigen. Als kleding droege: de dames "un long peignoir en laine grise ou blaue", de mannen "un caleçon et une jaquette de laine".

J.H. K.

EEN FRANSE KAPER TE OOSTENDE.

Uit "Les mémoires de Jean Doublet de Honfleur" (Ch. Bréard 1880) vernemen we dat de Franse kaper Jean-François Doublet, toen hij meerderjarig geworden was (hij vaarde reeds van zijn 7de jaar op zee) - rond 1677 - na een stranding in Engeland verbleef, samen met de zoon van de bekende Nederlandse Admiraal De Ruyter.

Hij nam opnieuw dienst, ditmaal bij de Engelsen en werd, zodra op zee, gevangen genomen door de Spanjaarden die hem in zeer bedenkelijke toestand te Oostende aan land zetten. Hierover schreef Doublet zelf :

"Je n'avois sur moy qu'un justaucorps sans manche raptassé de pièces de thoelle godronnée et une pareille culote, des vieux bas de deux couleurs et sans pieds, et de misérables souliers qui m'abandonnèrent à la première lieue et pour bonnet le haut d'un vieux bas attaché avec une ficelle".

(aangehaald door Maurice Guierre in "La Femme et le Marin").

J.H. K.

EEN TOEKOMST VOOR ONS VERLEDEN. MERKWAARDIGE GEBOUWEN TE OOSTENDE.

VAN ISEGHEMLAAN 99 : sic transit gloria mundi ...

Behoud van het bouwkundig erfgoed ...

Het kan het mea culpa zijn van een stad die zichzelf opnieuw leefbaar wil maken, omdat het leefbaar houden haar onbekend was.

Het kan de vrucht zijn van een jaar publiciteitscampagne die monumenten als onderwerp, en zelfs als doel had.

Het kan het faillissement zijn van een (Oostendse) generatie die zich - met de bulldozers in de rug - geconfronteerd ziet met de éénogige koning in blindenland.

En het kan nog veel meer, maar geen toeval zijn.

Oostende anno 1872. Na 7 jaren wallen slopen (1865-1872) komt Oostende, die zich vastbijt op zee en strand, aan de vooravond van haar koningineschap. De residentiële verkaveling van de nieuwe terreinen wordt de inzet van een architectuurgebeuren dat voor de volgende "legendarische" 30 jaar haar kroon zal spannen, en haar vergeten zeedijk - na ruim

3 eeuwen door de ontmanteling opnieuw straat - tot "strandboulevard" zal promoveren.

De 18de eeuwse, noord-zuid georiënteerde havenstad Oostende groeit in de 19de eeuw opportunistisch uit tot een op zee en strand geaxeerde badstad.

De "ontginning" van de duingronden tussen Kursaal en Koninklijk Chalet - in 1874 opgekocht door de Luikse bankier Louis Delbouille - ligt in deze westelijke rush voor de (verkavelende) hand.

Naar koninklijke en buitenlandse voorbeelden bouwt het aristocratisch toerisme aan de strandboulevard een kustarchitectuur die in een mondain Belle Epoque Oostende met hoofdstedelijke allures niet uit de lucht komt vallen.

Ingezet met de vitale 18de eeuwse n-z ader Station --> Klein Strand, toeristisch aangegroeid met Klein Strand --> Kursaal en voltooid met Kursaal --> Hippodroom, blijkt de Zeedijk - anno 1906, continu van Station tot Hippodroom, residentieel, stedelijk en mondain zwaartepunt - als forum van de "Koningin der Badsteden" te fungeren.

De directe "lagergelegen" binnenstad blijkt zich spoedig aan de (Zeedijk)-voorbeelden op te trekken, en rivaliseert wat te rivaliseren valt.

Aan de Noord (Van Iseghem)laan, in de schaduw van het "bloedstuwende" kursaal, bouwt de Etterbeekse architect Ed. Serneels voor zijn Gentse bouwheer Grandsire in 1907-08 een neogotisch woonhuis. (Tot anno 1950 bewoond door schoonzoon De Bie gaat het over in handen van verhuurder Friederichs. De Oostendse Hobbyklubs O.H.K. hebben er hun optrek van mei 1971 tot zomer 77).

Opgetrokken in gele gevelbaksteen en Euville natuursteen, mag de nu Oostende's laatste neogotieker als een geregionaliseerde of eclecticische kijk op de (Schelde ?) gotiek gelden.

Naast het totale vocabularium aan bogen (rond-, korf-, segment-, tudor-, acolade- en spitsbogen als venster-, deur-, lucht- en ontlastingsbogen), een gevelverdeling in 2 hoofdassen, waterlijsten, consoles, negblokken en muurafdekkingen in geprofileerde Euville witsteen, ontmoeten we binnen voorwaar gietijzeren kolommen, lambrisering- en schotwerk, boven een mansardedak, torenschrijnwerk en frontonafwerking volgens de beste neogotische tradities.

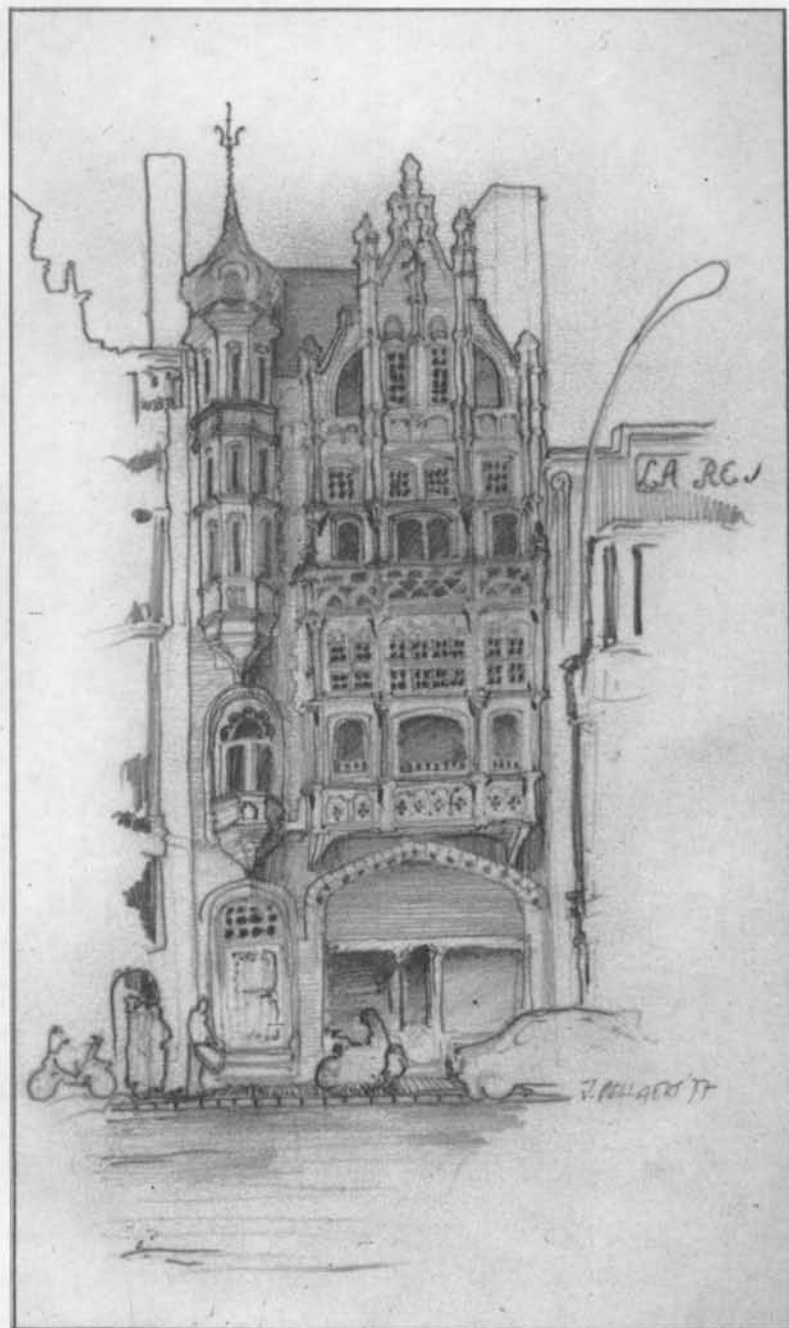
Een imposante ode van (en voor) neogotisch vakmanschap, voor (en van) Oostende.

Het verhaal van een generatie die zichzelf en haar stad verstond.

VAN ISEGHEMLAAN 99

Uit het archief van de heer W. DEBAERE

Al is het dan vaak omwille van één of ander monumentenjaar dat men (elders) mea culpa's klopt, wij Oostendenaars (?) blijken het eigenste van onze stad alleen nog te willen aantreffen op vergeelde postkaarten van Antony.

En in NOG een buildingetje zal 't kwaad toch niet zitten zeker.

Het toeval en een portemonnee echter, wil nu dat Oostendse architectuur zeldzamer wordt dan het (elvendertigste) buildingetje.

En toch komt het in onze economisch getrainde horeca-geest niet op, hoe meer buildingetjes we planten hoe slechter ze bloeien, vermits deze systematische afbraak van Oostende de afbraak van onze toerische identiteit alleen maar verspoedigt.

En...een omgekeerd effect sorteert: hoe minder Oostendse architectuur overleeft, hoe meer de overblijvende geproefd EN gesmaakt wordt.

Een (uiteraard) uniek exemplaar van de éénogige koning in blindenland, staat (nog steeds) te staan aan de Van Iseghemlaan. Zij- en achterwaarts bedreigd van "het toeval en een portemonnee", wachtend op Antony.

Laat (ze) staan aan de Van Iseghemlaan. Oostende zal zijn wat van Oostende zal over zijn.

Johan Bellaert.

JEUGDHERINNERINGEN IV - DE OORLOG 1914-1918 (vervolg).

Tot mijn kleurrijkste herinneringen behoort het luchtgevecht waarvan ik, van op onze tol- en knikkerbaan aan de Nieuwpoortse Steenweg, getuige was. Mijn broer en ik waren aan 't spelen toen er plots mitrailleurgekletter weerklonk van op de torentjes van het fort (de tegenhanger van het fort van Napoleon en begonnen in 1813 maar pas na 1815 voltooid) die de tribunes van de hippodroom domineerden. Van over zee dook een vliegtuig van de geallieerden op en vloog dwars over de hippodroom naar de kabelballon die boven het vliegveld van Stene hing om het IJzerfront te inspecteren. Verwoed bestookt cirkelde de gehate bezoeker rond zijn prooi tot de Duitse "zak" plots met geweldige vlammen in brand schoot. Duidelijk zag ik het "mannelijke" uit de laaiende fakkel springen en bengelend aan zijn parachute neerkomen. Terwijl de Duitse afweer razend te keer ging, vluchtte de piraat over de hippodroom weer het veilige zeegat in. Verbluft had ik het hele spektakel gevolgd terwijl mijn broer van schrik naar huis was gelopen. (Heel waarschijnlijk is dat het feit, voorgevallen eind september 1918, dat vermeld staat op p. 453 van "Oostende onder de Duitse Bezetting").

Onvergetelijk blijft ook die meinacht van 1918 toen de Vindictive de haven binnendrong. Het gebulder van de kanonnen, het gedaver van de huizen, de zoeklichten en ontploffingen die de hemel hel verlichtten, die vreselijke apocalyps dreef honderden mensen naar een kelder of een "onderstand". Ook mijn moeder wekte ons en hals over kop vlogen we naar de veiliger geachte kelder van buurman Kamp (nr 57), broer en ik in onze "slaapkapote". Bij andere nachtelijke bombardementen gingen we soms in de "even sterke" kelder van de Bontes schuilen. Maar die keer niet, misschien omdat vader Bonte zwaar ziek was en trouwens diezelfde nacht gestorven is. In de kelders werden dan paternosters gebeden tot de razernij voorbij was.

Op de Nieuwpoortse Steenweg kwamen de compagnieën soldaten voorbij, haast altijd al zingend. Maar vooral in huis hoorde ik de heimatliederen van onze "logés" en stilaan -geholpen door mijn zuster- pikte ik ze op. Op het einde van de oorlog kende ik, min of meer getrouw, tekst en melodie van een paar dozijn liederen o.a. Drei Lilien, Morgenrot, O Tannenbaum, Ich hatte einen Kameraden, Muss i denn, muss i denn zum Städtele 'naus, O Strassburg, O Strassburg, du wunderschöne Stadt, Die Wacht am Rhein, O du lieber Augustin, Du, du liegst mir im Herzen, Liebchen ade, scheiden tut weh, In der Heimat, Gloria, Victoria!, Wenn die Soldaten durch die Stadt marschieren.. (waarvan ik toen het ondeugend refrein: "'s ist bloss wegen den Schimderassa Bumderassa, Schimdera" natuurlijk niet snapte!). Maar ook de antiduitse spotliedjes en "protestsongs" zong ik mee. Het beste en meest bekende was wel:

En is dat nu niet plus / 't is beter in ons huus
of daar in die barakken / ze slapen op strooizakken
Een derde van een brood / ze kriegen ons niet dood
en al de marmelade / kan in een lepeltje gedaan
't is te weinig om tē leven/ en te veel om te kreveren
Ja moederlief, je moet daarom niet treuren
want den oorlog zal niet blijven deuren
en we zijn gezworen kameraden
en we zullen malkander nooit verlaten.

Voor een authentieke versie van het volgende sta ik niet in :
 Moeder doe de deure toe / 't zien doa weeroal Duutsche
 De Duutsche keizer / dat is een zot
 en aan den IJzer / je moe kapot
 z'n land verminderen / dat is zijn straf
 De Belgische piotjes / maken zijn graf.

Op dezelfde melodie als het voorgaande volgend onbeholpen rijmpje, geïnspireerd door een oorlogsfeit van 10 augustus 1915 : een neergeschoten en nog drijvende zeppelin was onze haven binnengesleept maar werd tenslotte door een brand, veroorzaakt door een vonk, totaal vernield (zie : Oostende onder de D.B. p. 235-238) :

Jongen, jongen, pas maar op van die dikke stok (= de zeppelin)
 En j'is geschoten al in zijn gat
 en j'had twee vlerken en ze sloegen plat,
 en osten beneen kwam, ze riepen hoera
 en osten in d'haven lag, je schoot in brand.

Het volgende hekelt de verdeling van ... de aardse goederen :

Marmelade voor de soldaten
 erreweten voor d'oorlogschepen
 abrikozen voor de matrozen
 schone meisjes voor d'officieren ...

En tenslotte :half Duits, half Vlaams, ook door Duitse soldaten gezongen:
 Potferdomme an de Somme
 doar is 't "dicke Luft".

Het einde van de oorlog blijft voor mij geassocieerd met enkele merkwaardige gebeurtenissen. De Duitsers hadden de bewoners van de Sportstraat en de Nieuwpoortse Steenweg gewaarschuwd : we moesten de vensters open zetten want ze zouden de batterij op de Zeedijk, vóór het fameuze Palace Hotel (gedegradeerd tot Luizenpaleis) (X), doen springen. Dat gaf een oorverdorende knal maar gelukkig hebben onze vensters het viervoudig gebauw overleefd. Nog lang nadat de Duitsers vertrokken waren, hebben we op de lange lopen van de vier impotente kanonnen op en af geklommen.

Het tweede feit was het nieuws, enkele dagen later, dat de Belgische soldaten in aantocht waren. Voortgestuwd door het algemeen enthousiasme ben ik meegelopen langs de Nieuwpoortse Steenweg tot voorbij Raversijde waar we de bevrijders vonden, uitrustend aan de kant van een gracht, naast geweren en fietsen. Nog nooit was ik, alleen, zo ver van huis geweest.

Zoals overal in dergelijke omstandigheden speelden ook wij, overmoedig met achtergelaten munitie. Het was onvergeeflijke roekeloosheid omdat we al twee tragische ongevallen in de buurt beleefd hadden. Was de vrouw van kleermaker-koster Arcke, een tante van de Bontes (Nieuwp. Stwg 81) niet blind geslagen door te prutsen aan een kogel ? En was Tuurtje D'hont (Nieuwp. Stwg 159) niet verscheidene vingers afgerukt door een ontploffing ? Dat was op straat gebeurd en ik hoor hem nog ijselijk kermen. Maar wij dachten daar niet aan en zo deden we in de "vielodrom" potten met "fusees" ontploffen. Ongelukkig was dat speelgoed zo kwik dat een van onze kameraden, Julien Seys, zo'n brandend pijpje in zijn nek kreeg en lelijk verbrand werd.

(X) volgens de Duitsers : Lausoleum !

En tenslotte heeft de oorlog mij in mijn vlees gebrandmerkt. Het kan november of december 1918 geweest zijn. Kruipend in het zand, vóór de galerijen, stak ik mijn knie in het ongeziene prikkeldraad, door de Duitsers daar gespannen. Het was een vrij diepe wonde die hevig bloedde. Verschrikt bond ik een zakdoek rond mijn been en, half mankend, half gesleept door mijn broer, sukkelde ik naar huis. Daar werd de wonde met kruiden en olie behandeld door een Belgisch soldaat. De knie genas volkomen maar vertoont een litteken, even onuitwisbaar als bovenstaande herinneringen uit mijn oorlogsjeugd.

G. Billiet

YACHT CLUB D'OSTENDE (1910).

Deze club, gesticht in 1853 is voorzeker de oudste in ons land. Op de lijst van de gefedereerde Nederlands-Belgische jachtclubs, staat deze club vooraan op de lijst van Belgische verenigingen, gerangschikt naar het jaar der stichting.

Volgens het jaarboek van 1910 bedroeg de bijdrage van de leden 25 F. en het inkomstrech even zoveel.

De zetel bevond zich op het eerste verdiep van de "Société littéraire" op het Wapenplein en het clubhuis, waar het nog altijd staat. Er waren secties te Zeebrugge, Nieuwpoort en Blankenberge en iedere sectie had zijn voorzitter, secretaris-schatbewaarder en twee commissarissen.

Begin 1910 waren er 215 werkelijke leden, 5 leden voor het leven, 11 werkelijke leden voor het leven, 10 ereleden en 88 honoraires. 68 zeilschepen met hulpmotor, 49 motorboten, 16 stoomjachten en 13 zeilschepen waren op dat ogenblik ingeschreven. Ieder lid had zijn eigen fanion, behalve de clubfanion en die voor ere-voorzitter, onder ere-voorzitters, voorzitter, ondervoorzitters, enz. die nog een speciaal fanion mochten voeren.

Het moet in die tijd bijzonder plechtig zijn toegegaan vermits het uniform van de leden voor de gewone dagen voorgeschreven was, alsmede het ceremonieel uniform en het uniform voor de bemanningen van de jachten.

Naast de regatta en wedstrijden, oefende men ook een bijzonder sport uit : "Ostend canoeing polo", op het water met kano's van hoogstens 12 voet lengte en gespeeld met een bal van 8 cm doormeter.

Het ware wel interessant de archieven van deze vereniging die toekomstig jaar vijf kwart eeuw bestaat uit te pluizen en de geschiedenis te schrijven. Of zorgt de Club daar zelf voor ?

J.H. K.

.....
 O HET HUIS H O S T Y N, WITTE NONNENSTRAAT 38, OOSTENDE O
 O VERLEENT OP ALLE ARTIKELEN (HEMDEN, DASSEN, ENZ.) EEN O
 O KORTING AAN ALLE LEDEN VAN "DE PLATE" (OP VERTOON O
 O VAN HUN LIDKAART O
 O
 O.....

VONDSTMELDING.

Ter gelegenheid van de moderniseringswerken in de Adolf Buylstraat is een vondst bijna onopgemerkt voorbijgegaan Amper enkele uren kon men deze vondst gaan bekijken en, al is ze misschien niet opzienbarend, toch is ze het vermelden waard.

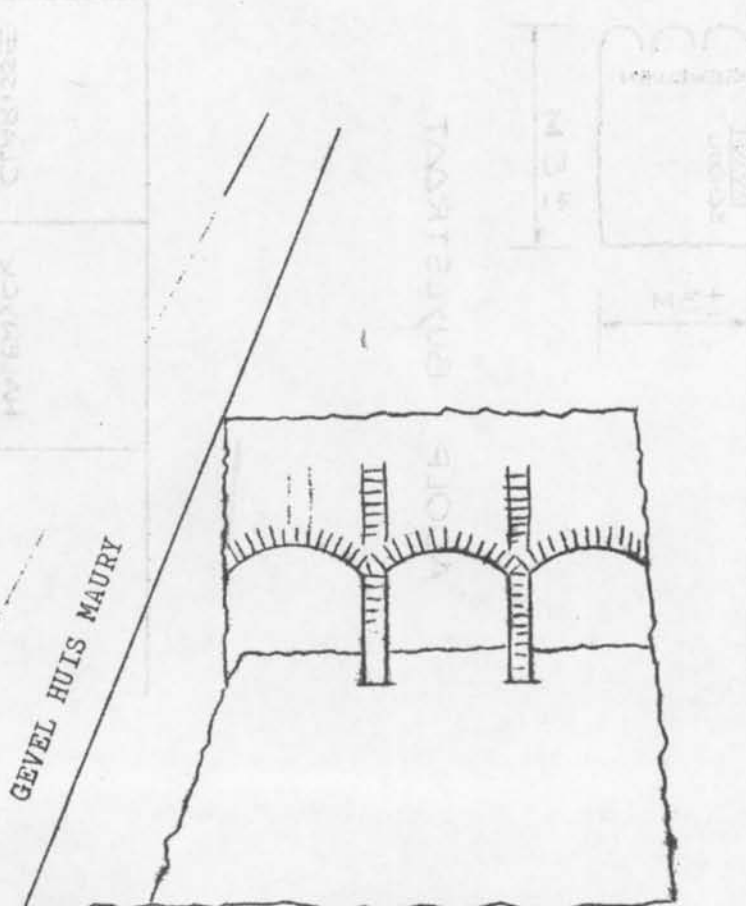
Ter hoogte van het Huis MAURY werd een keldergat blootgelegd dat VOLLEDIG onder de straatbedding bedolven lag.

De typische oude gewelfjes in rode baksteen getuigen van de ouderdom van deze kelder, waarvan de eigenaars (of uitbaters) van het Huis MAURY het bestaan niet wisten.

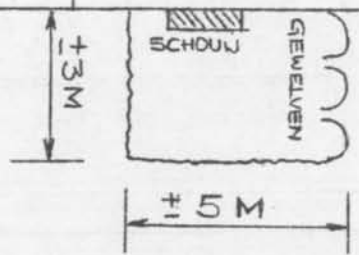
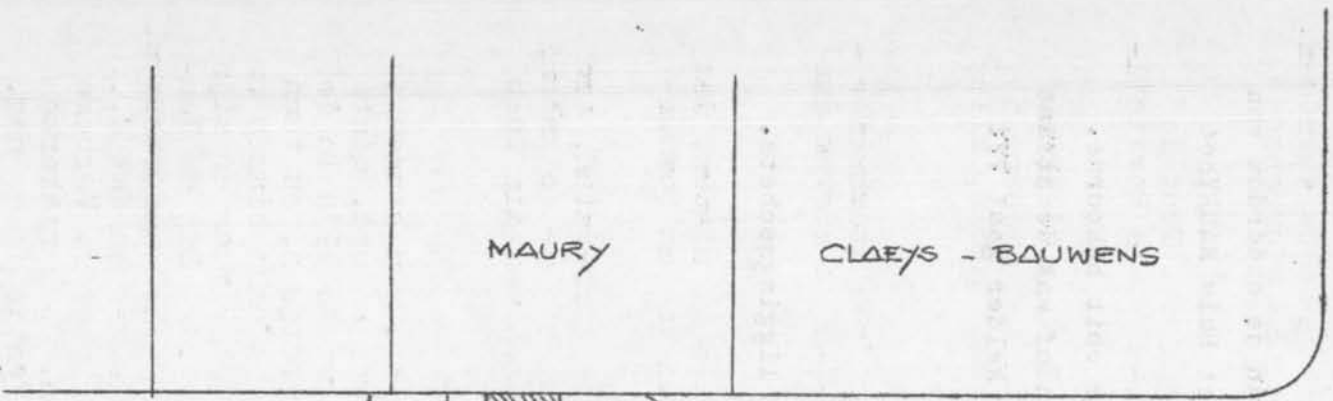
De vraag kan gesteld worden tot welk gebouw deze kelder ooit behoorde. Heeft deze kelder altijd onder de straatbedding gelegen of was de straat vroeger veel nauwer zodat het dan maar over een gewone kelder gaat ??? Wie vertelt ons meer hieromtrent ???

A V C

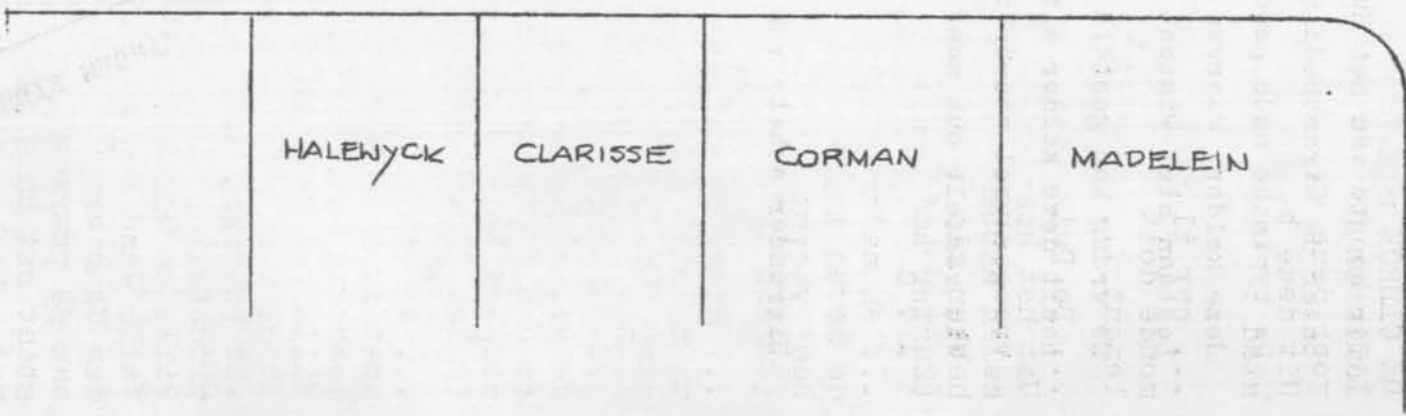
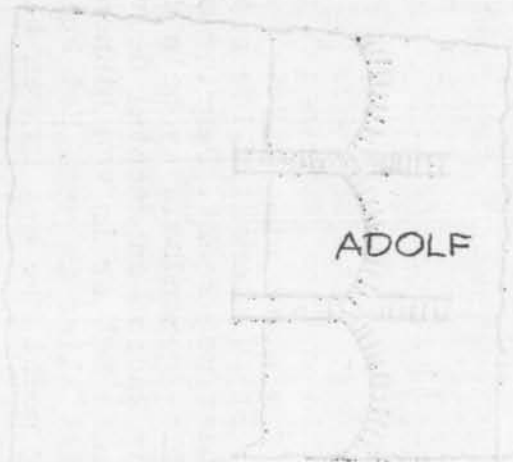
Hieronder schets van de kelder met op de keerzijde een liggingsschets.

MARIE-JOSE
PLAATS

ADOLF BUYLSTRAAT

MADRIDSTRAAT

OOSTENDENAARS OVER HUN STAD IN 1914-1918.

Kunstschilder Jan DE CLERCK was een mens die -gelukkig- van geen souvenirs kon scheiden. Bij het nalezen van zijn persoonlijk archief (in bezit van zijn familie en van "De Vrienden van Jan De Clerck") met het oog op het samenstellen van een wetenschappelijke studie over Meester Jan, vonden wij dan ook een ruime correspondentie terug. Daarin steken een aantal brieven door vrienden van zijn vader Constant aan de DE CLERCK's geschreven tijdens en na de Eerste Wereldoorlog. De familie DE CLERCK was naar Engeland gevlucht en leefde in het huis "Beechcroft", Idmiston Road - Worcester Park (Surrey). Het was telkens een vreugde voor deze vluchtelingen wat nieuws van hun geliefd Oostende te vernemen. Uit deze brieven enkele pakkende fragmenten waarin sprake over onze stad :

... car il parait qu'on manque de tout à Ostende à présent. Tout le monde doit chercher à manger, Marché aux Herbes, au Bureau de Ravitaillement ... (VAN SCHELLE, Folkestone, 12.01.1917).

... De Duitschers dat zijn de grootste dieven dat ge kunt uitdenken. Uit het hospitaal hebben zij alles medegenomen wat hun kon dienen, 5 zalen hebben zij geplunderd, bedden, beddegoed, stoelen, tafels, alles hebben zij mede. God zij dank dat alles voorbij is ... (Zuster Andrea, Oostende, 7.1.1919).

... en naderhand was er geen vertrek van den maalboot door stormweder - de haven is noch niet gansch geruimd van de wrakken - en ze hoeven dus heel voorzichtig te wezen bij het uit en invaren ... (Eugène RAU, Oostende, 23 februari 1919).

... Hier in Oostende is alles altijd hetzelfde. Het eenige nieuws, dat we nu niet meer bang moeten zijn voor het schieten van zee en bommenwerpen ... (OCKET, Oostende, 27.11.1918).

... Zoo dikwijls, O ! zoo dikwijls denk ik aan onze geliefde stad, aan de vrienden en kennissen en familie, aan onze feesten, aan de Volksbond en aan zooveel andere klein dingen, klein in hun eigen, maar die toch zooveel herinneringen voor den geest roepen ... (Jules VANDEVELDE, Krijgsbakkerij Adinkerke, 13.13.1916).

... de villa van Neron is nog altijd recht, maar hoe het van binnen is weet ik niet, de villa ernevens Loutz (?) is geheel geplunderd, niets meer van meubels, er kan gebeuren, dat er vluchtelingen in zijn in de villa van Neron. Bij Roland hangen al de stoors en gordijnen, en toen ik de wacht was in de Villa Sans Souci, gingen er drie dames binnen om wat te doen, weet ik niet. Bij Boucher is alles nog recht maar er zijn vluchtelingen in ... Dujardin architect is hier ook reeds. Bij de Neuville en Vandebulcke, vluchtelingen en dat ziet er mij goed onderhouden. Villa Jane ook alles goed geloof ik zelfs heb ik horen zeggen dat C... den Concierge er uit gesmeten is, maar ik ben het niet zeker. Verbeke aan de phare alles is er plat, men ziet nog de puinen. Op Mariakerke staat het huis nog recht. Bij Wielemans alles goed. Fyntje is er nog. Madam Nassel, het huis staat nog recht. Perrier alles goed. Den Heer en Madame zijn nog in volle gezondheid evenals de meiden. Leonarts is er ook nog en Desire de knecht en meestal de villa's staan nog recht maar ge moet niet vragen hoe het er is van binnen, als er vluchtelingen zijn, is het goed, zoo niet alles is weg. Het huis Baas uit de Euphrosine Beernaertstraat staat nog recht hoe het is van binnen weet ik niets,

daarnevens alle villa's in puinen ... (François SIMOENS, gelegerd te Sint-Amandsberg, 19.2.1919).

En over het huis van de DE CLERCK's zelf :

... Nu Waarde Vrienden, ik ben al seffens naar uw huis gaan zien : het ziet er zeer goed onderhouden uit, niets kapot alle meubels zult ge terugvinden, enkel geene matrassen en geen koper meer. Die menschen dorsten zich niet blootstellen aan straffen. Ik mag u dus verzekeren dat ge bij uwe terugkomst in uw huis zeer trevreden zult zijn ... (Jeanette OCKET, Oostende, 27.10.1918).

Norbert Hostyn

OPROEP.

Bij deze willen wij een oproep doen aan personen die schilderijen, tekeningen of gravures mochten bezitten van Michel VAN CUYCK (1797-1875), Louis SERRUYS (1820-1873) en Emile SPILLIAERT (1858-1913) : met het oog op ernstige studies over deze kunstenaars hadden we graag zoveel mogelijk originele werken te zien gekregen.

Ook 19e eeuwse Oostendse scheepsportretten zowel achter glas als olie op doek of hout is een mogelijk studieterrein, indien we genoeg zaken kunnen terugvinden. Eigenaars die bereid zijn ons hun bezit te tonen, en al dus mee te werken aan de ontginning van "maagdelijk" kunst-historisch terrein, gelieve contact op te nemen met :

Norbert HOSTYN
Witte Nonnenstraat 38
8400 OOSTENDE

VRAAG EN ANTWOORD. (De Plate, 6de jg, nr 3, maart 1977)

Vraag 3. 1) : Vijf vragen over oude gebouwen. PARC A BOULETS.

ANTWOORD.

Het "Parc à boulets" waarop grotendeels de Post tussen 1902 en 1906 werd gebouwd was vroeger een militair terrein waarop reservestukken van de artillerie van het garnizoen werden gesteld met de nodige kanonballen en obussen.

Oorspronkelijk was dit een ommuurde weide- en tuingrond, die deel uitmaakte van het klooster der Conceptionnisten of Witte Nonnen dat in 1679-1681 werd opgericht.

Dit perceel van 55 m. lang op de Witte Nonnenstraat en 45m lang op de Westmolenstraat (later Werfstraat en sinds januari 1901 H. Serruyslaan) werd onder het Nederlands bewind definitief als arsenaal gebruikt. Ook het Belgisch Ministerie van Oorlog bleef dit terrein aanwenden als "Parc à boulets" en als "Parc d'artillerie" tot 1874.

Wanneer eindelijk de plaats was vastgelegd waar het nieuwe Postgebouw zou oprijzen besliste de gemeenteraad op 2 juni en 1 september 1896 over te gaan tot de verbreding van de Witte Nonnenstraat tot op 13 m. en van de Werfstraat tot op 15 m. Dit werd goedgekeurd bij K.B. van 21.1.1897 en uitgevoerd. Hierdoor werd een N. en een W. zoom van het "Ancien parc à boulets" in de nieuwe straatbedding opgeslorpt.

D. Farasyn

OOSTENDSE KOETSIEERS.

Waren de Oostendse Koetsiers op het einde van de vorige eeuw wel te betrouwen ? Dat moet men uitmaken na lezing van een gids die uitgegeven werd door het Hotel Bristol ten gerieve van de Engelse klanten. Het boekje heet : English visitors hand-book and guide to Ostend, Bruges, Nieuport, Furnes and adjacent places (gedrukt door Albert Bouchery & C°).

In het hoofdstuk dat besteed wordt aan de rijtuig-tarieven wordt meteen gezegd dat er te Oostende geen werkelijke "cabs" zijn (tweewielers met koetsier aan de achterzijde), alleen maar vierwielers. De officiële prijzen voor de binnenstad, dat is "tot aan de oude Westpoort", zijn als volgt : eerste uur 2 F., de volgende uren 1,50 F. Dubbele prijs vanaf 23 uur tot 5 uur in de morgen. Maar aan de Engelsen wordt de raad gegeven vooraf tot een akkoord te komen met de koetsier ten einde een gunstprijs te bekomen en hiertoe kon in het Vlaams een discussie geopend worden onder volgende bewoordingen :

Coachman, Kotseer (sic)

What will you take me to-for - Wat vraagt gij om mij te vuren (resic)

That is too much - Dat is te veel

I will give you (so much). Will that do ? - Ik zal u zoo veel betalen.

Is dat wel ?

Vervolgens leert de Engelsman in het Vlaams tellen van één tot twintig.

Het Hotel Bristol, Gemeenteplaats 1, beveelt slechts één koetsier aan. Deze draagt op zich een gedrukte speech in het Engels. Ik geef hier de originele tekst, en voor diegenen die dit soort Engels niet verstaan, de vertaling :

My name is my number I am the "cabby" and sole conductor
of this quadrupe and vehicle.

And to my fares I always act the honest man. Discarding entirely the shifty ways of my brother the London Jehu, I no advantage take as others sometimes do because we speak a different tongue, that being the fault of those who vainly tried the Babel Tower to raise not mine. Therefore my parole you can take and test as true and by comparison be satisfied.

The printed tariff well attest these stated facts, which for your strict persual is within this carriage placed. Translated from the language of this land, to yours the Anglo-Saxon.

This man generally drives a Calash the following is a strict translator of his tariff.

Mijn naam is mijn nummer Ik ben de koetsier en de enige
menner van deze vierboeter en rijtuig.

Betreffende mijn tarief handel ik steeds als een eerlijk man. Afkerig van de doortrapte manieren van mijn broeder, de Londense Jehu (wilde rijder), maak ik geen misbruik, zoals anderen soms doen, van ons verschil in taal. Dat is de schuld van dezen die vergeefs getracht hebben de Toren van Babel te bouwen, en niet de mijne (dat willen we wel geloven). Daar kunt u mijn woord op nemen, de proef op de som nemen en, door te vergelijken, tevreden zijn.

Het gedrukte tarief, dat voor nauwkeurige lezing in deze koets is geplaatst, bevestigt daze vaststaande feiten. Uit de landstaal overgezet in uw taal, het Anglo-Saksisch.

Nota : Het Hotel Bristol herbergde een American Bar waar men een dertigtal cocktails kon bestellen, vanaf 0,60 F. tot 2 F. Deze dranken droegen namen als : Bosom Caresser, Corpse reviver, Eye Opener en Too-Too.

De eigenaars, F.W. & M.P. Sidway, waren tevens agent voor Vlaamse en Engelse bakstenen. Men kon ook bij hen terecht voor het kopen van een stuk land bij Philadelphia (U.S.A.) : tien acre's voor £ 40, betaalbaar mits 4 shilling per week.

R.V.

GEDICHT
ooooooooo

Hier aan 't duin te Oostende
Waar de raven zwart zien van ongeduld
Waar de schande een terloops mes is
Een snijwonde je toegebracht
Uit naijver van een nacht

Hier te Oostende waar oost en west
Elkander zonder omzien kruisen
Waar een kind zich aan de eerste stonde
Niet stoort, noch aan de wonde
Die de wijding van 't eerste water is
[Geplengde aarde waaruit doden rijzen
Mist en moeras van diep verrijzen]

Hier te Oostende is elk woord een zegen
Mijn vader breekt het zegel
Zijn kar trekt de straten door
De stront van 't paard doet de Juffers
Jeëen. Of zou ik zeggen : de mest
Is goed. Het bloed wordt erdoor gezuiverd
Van de rozen en de roet van huiver

Hier te Oostende is elk woord
Een Koningin
De steden te rijk

Hier te Oostende ligt over elke geldlord
Een balorig lijk.

Roger Devriendt

Overgenomen met toestemming uit het "Nieuw Vlaams Tijdschrift",
jaargang 29, nr 1, januari 1976, blz. 59-60.

INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE.

Sedert een zestal jaren treedt dit woord naar voren in België, maar de begripsinhoud is voor velen een onbegrijpelijk iets !

Wat betekent dit woord ? Eerst en vooral het begrip zelf werd uitgedacht door Donald DUDLEY - professor in Latijn aan de Universiteit van Birmingham (1950).

Principieel begint de industriële archeologie (IA) op het ogenblik dat de mens voor het eerst werktuigen ging vervaardigen, dit leidt ons zeer ver : t.t.z. zo'n 3 miljoen jaren terug. Men moet het eerder houden bij de materiële overblijfselen van de industriële revolutie van de 18e en 19e eeuw, waarvan men de overblijfsels thans ernstig bedreigt.

Wanneer begon deze periode van de industriële revolutie ? Voor ieder land of streek is dit verschillend. Sommige landen is hij nog maar amper begonnen (Mali en Peru) Andere zijn in beginstadium (Brazilië) In onze streek geeft men de voorkeur aan de periode vanaf het einde van het Oostenrijks bewind.

Hierbij wat nader uitleg : bij ons werd door een edikt van Jozef II (17 maart 1783) tijdens het Oostenrijks bewind een eind gesteld aan religieuze gemeenschappen "waar men een uitsluitend kontemplatief leven leidt zonder nut voor godsdienst, de staat en zijn evennaaste" zo komt men dat vele kloosters omgevormd werden tot manufakturen en werkplaatsen. Een bekend geval is : dat Lieven Bauwens (1769-1822) zijn Parijse leerlooierijen onderbracht in het oude klooster "des Bonshommes" te Passy en zijn eerste binnengesmokkelde (het schijnt langs Oostende) Engelse weefgetouwen in het oude kartuizerklooster in Gent.

Wat behoort er eigenlijk tot de I.A. : werkplaatsen, opslagplaatsen, steden, wegen, kanalen, water-, gas-, en elektriciteits-industrie, telegram & telefoon, auto en vliegtuigindustrie enz.

(Artikel gereduceerd uit "dossier Aplus 23" van Georges van den Abeelen.)

Enkele voorbeelden van I.A. te Oostende :

- 1) Wat verdwenen is :
Station "Oostende Stad" - Oude vuurtoren - telefoon-pylonen - Sprotfabriek, enz.
- 2) Wat nog bestaat :
Kanaal Brugge - Oostende - Touwslagerij (Oudenburgse steenweg) - Spuikom - Sint-Maertensbrug - Vliegtuighangar en -bureau's Stene - Oude IJskelder (Hazegras) - Oude watertoren.

I. S.

FELICITATIES.

gaan van "De Plate" uit naar de leden Luc en Hilde MERLEVEDE die hun gezin sinds 17 maart j.l. van een dochttertje Liesbet verrijkt zien.

Vóór enkele jaren werd tijdens een diner, aangeboden aan enkele bezoekers van onze stad, ondermeer kleine ronde koekjes geserveerd gebakken uit bloem en melk en voorzien van een kuiltje in het midden, en die gepresenteerd werden als MASTELLEN, een typisch Oostendse specialiteit.

Aan de vorm en het baksel te oordelen ging het hier om een Vlaamse specialiteit, de MASTEL, die reeds door Kiliaan vermeld wordt. DE BO omschrijft de MASTEL als een rond koekje uit bloem en melk gebakken met een kuil of put in het midden en geeft als voorbeeld van gebruik "ontbijten met mastellen en koffie".

VERCOULLIE noemt de mastel, een masteluin koekje (masteluin = mengsel van half tarwe en half rogge). VAN DALE noemt de MASTEL Zuidnederlands van oorsprong en omschrijft ze als een klein plat rond broodje van tarwe-bloem met anijs en een kuiltje in het midden. Hij vermeldt de MASTELLEN-BIJTING als een Zuidnederlands volksspel waarbij om ter snelst en al lopende een mastel moet worden opgegeten.

In Gent kocht ik ooit Gentse mastellen, die echter meer weg hadden van een koekje dat men in het Nederlands BESTEL noemt. Dit is een soort hardgebakken gekruid masteluin broodje dat vroeger gebruikt werd om pap voor kraamvrouwen te koken en waarin anijs voorkwam. Op verschillende plaatsen rond Oostende bleek de MASTEL gekend te zijn, identiek inzake vormgeving, rond met kuiltje, maar verschillend van samenstelling: gewoon, met anijs of met krenten. De enige plaats waar men het gebakje onder geen enkele vorm leek te kennen was in Oostende. Navraag bij diverse oudere Oostendse bakkers leverde geen resultaat op. De vraag is nu of de MASTEL ooit Oostends is geweest.

J.B. Dreesen

DIPLOMATIEK INCIDENT TE OOSTENDE (1841).

Uit het "Journal de Bruges" van 10 september 1841.

"Het koninklijk jacht uit Frankrijk, "La Reine Amélie" liep gisteren te Oostende binnen onder bevel van luitenant ter zee Graaf de Bourbon de Gramond.

Bij het binnenlopen begroette het vaartuig de haven van Oostende met 21 kanonschoten, zoals gebruikelijk. Deze werden evenwel niet beantwoord, tot grote verwondering van de talrijke toeschouwers die op de pier stonden om het vaartuig te zien binnenkomen.

De consul van Frankrijk schoot in een Franse koleire (overeenkomstig zijn waardigheid) en eiste onmiddellijk voldoening en herstel van de belediging aan de vlag van het land dat hij vertegenwoordigde.

Toen bleek dat men bij de ontwapening van de stad, enkel tijd voordien, men alle van de 3 à 400 kanonnen die te Oostende opgesteld waren weggevoerd had en dat er geen enkel achtergelaten was om eventuele vreemde bezoekende vaartuigen te begroeten ...".

J.H. K.

DE BELGISCHE SCHEEPVAART IN BEELD.

De Europese Bibliotheek te Zaltbommel doet er naarstig aan voort. Zopas kwam van de pers "De Belgische scheepvaart in beeld" door André ver Elst.

Meer dan 160 prentkaarten en foto's geven een overzicht van de hedendaagse geschiedenis van de Belgische scheepvaart. Al worden de reproducties niet systematisch of chronologisch in volgorde gebracht, toch is het een interessant bezit. Heel wat maalboten, cargo's, vissersschepen, tankers, zeemachtschepen worden er in voorgesteld.

Prijs : 425 F.

O.V.

BOUWKUNDIG ERFGOED.

Onder de auspiciën van de Commissie voor Monumenten en Landschappen van de Raad van Europa verscheen een belangrijke publicatie van G.H. Bailly "Het bouwkundig erfgoed en de monumentenzorg" (Ned. bewerking van W.R.F. van Leeuwen).

Men leest o.a. in dit werk "Waaruit bestaat het bouwkundig erfgoed?", "De gevaren", "Monumentenzorg", "Monumentenzorg in het beleid van de plaatselijke overheid", "Het monument is een evenwichtige maatschappij".

Uitgave N.V. Kluwer, Deurne-Antwerpen. Prijs : 275 F.

O.V.

TRANSVAAL.

In het tijdschrift "Naamkunde" uitgegeven door het Instituut voor Naamkunde te Leuven, verscheen in de aflevering 3-4 van de jg. 1976 een interessante studie over de invloed van de Anglo-Boerenoorlogen op de naamgeving hoofdzakelijk in Vlaams-België door J.M. Goris.

Daarin lezen we de oorsprong van de vele typische namen, zoals "Transvaal" te Raversijde, de "Spioenkop" te Wenduine, enz.

O.V.

PRENTBRIEFKAARTEN.

In juni a.s. verschijnt van Jos Philippen de "Geschiedenis en charme van de prentbriefkaart. Uit de inhoudstafel tekenden we op : Historisch panorama : de voorouders van de prentkaart - Campagne voor sociale posttarieven - "Correspondenz-Karte" : de democratische overwinning - Het wereldsucces van "de postkaart" - De eerste initiatieven om ze te illustreren - Wie is de vader van de prentkaart? - De populairste uitvinding van alle tijden - Haar bloeiperiode - Volksprent van de 20e eeuw - Mozaiek van kitsch en schoonheid, naïviteit en zakelijkheid - Schatten uit vergeelde albums - Kleurensymfonie - Prentkaartenkolder - Beknopte bibliografie - De waarde van een prentkaart.

Prijs bij intekening : 1200 F., nadien tot 1500 F. Uitgever : EUROPA, Botermarkt 10, 3290 Diest. Postrekening : 000-0937115-95

O.V.

3. Liedjes rond Kerstmis

Kerstmis : het aangenaamst van al onze feesten !

Kerstmis is bij de kristenen oorspronkelijk niet gevierd geworden, omdat het Winterzonnefeest heidens was. Het is het begin van het nieuwe heidens jaar met de hoger stijgende nieuwe zon. Tradities zijn echter zeer taai en moeilijk uit te roeien. Daarom heeft men dit feest verkristelijkt. Het kind Jezus werd nu in de plaats gesteld van de nieuwe zon, en dus het Nieuwe Licht genoemd.

Vroeger legden de oude Germanen bij het winterzonnefeest een groot joelblok in den haard. Dit was een geweldig houtblok dat tegen onweer, watersnood en ander onheil moest beschutten. De asse werd zelfs op het veld gestrooid. En later werd dit blok dan insgelijks Kristusblok genoemd.

Dit gebruik is sinds vele jaren gesublimeerd in de vorm van een bûche : d.i. een taart in de vorm van een houtblok, bij alle banketbakkers verkrijgbaar, en die op kerstavond wordt verdeeld en gezamenlijk opgesmuld. Merk op dat er meestendeels een kaarsje op staat om niet te vergeten dat het om het Nieuwe Licht gaat !

Tussen W.O. I en II in, werd hier en daar in de huiskring een klein kerststalletje gezet. Wij hebben als kind insgelijks zoiets in elkaar geknutseld en er een brandende kaars voor gezet. Wééral dit licht ! Toen was er nog geen sprake van marentakken of ander groen. Kerstbomen met lichtjes en allerhande versiering erop zag men wel op feestpartijen. De meesten brachten kerstavond door in familiekring tot het luide klokkengelui iedereen naar de middernachtmis riep. In de dorpskerk was het hoofdthema weeral licht : overal een overvloed van kaarsen !

Het Kerstmannetje zal wel import zijn, en heeft zijn wortels niet in onze traditie. Men vernoemt het wel ; doch. liedjes noch rijmpjes bestaan daarover.

Het eerstvolgend kerstliedje werd gezongen door een honderdjarige van Bredene, Anna Versluys, geboren te Klemskerke in 1803. Zij zong het lied met de handen omhoog geheven en beweerde het te hebben gezongen in de kerk van Klemskerke in het jaar 1812 of 1813. Wij hebben het nooit te Bredene gehoord. De bron is jammer genoeg, zoek geraakt. De melodie ontbreekt dus ook. Wie kan ons die bezorgen ?

Kerstliedje

Komt, herders, blij van zinnen
spoedt u naar den stal
met uwe herderinnen
aanziet den Opperal
Maria zegent den Hoeder,
en zij doet er het Kindeken zoet,
als eene blijde moeder
wel met Jezus zoo zoet

In dit tweede kerstliedje is reeds een overgang te bespeuren naar het nieuw jaar, alsof de kerstening tevergeefs heeft gepoogd de aandacht af te leiden van het vroeger Winterzonnefeest. De tekst na het liedje spreekt voor zichzelf! Het werd opgetekend in 1935 en werd door alle kinderen gezongen. Niet het minst door de meisjes, en dan als springend in het touw.

Kerstliedje

Sterretje je mach zo zêre nie goan
Me goan te saâm no Betlejem goan
Betlejem is e schoane stad,
waar ons Kindje geboren was,
tusschen den os en den ezel
Jozef moest om woater goan
't Putje was toegevrozen

Vervolgens, al voordragend, met beklemtonen van de laatste lettergreep van elke regel :

Kindj' alier,
Kindj' aldaar,
'k wensch je een zalig nieuwejaar !

Karel Clybouw

- - - - -

OUDE SPOORWEGGIDSEN.

"Biekorf" drukt in haar jongste aflevering 7-8 van jg 76 (1975/76) op blz. 234 een lijst van gedrukte spoorweggidsen (1837-1850) af, opgesteld door een zeker W.V.D. "Le Guide indispensable des voyageurs sur les chemins de fer de la Belgique" door M.J. Duplessy ~~leefde~~ verschillende uitgaven (nog bewaard in de Centrale Bibliotheek van de Rijksuniversiteit Gent) en is inderdaad "toeristisch" opgevat. Het trefwoord Oostende bevat verschillende inlichtingen over onze stad anno 1840. W.V.D. herinnert terecht ook aan het artikel van wijlen J. De Smet, afgedrukt in "Biekorf", 1972, blz. 219-224 over "De spoorlijn Aalter-Brugge-Oostende toeristisch bekeken in 1839", gebaseerd op de "Atlas pittoresque des Chemins de Fer de la Belgique" van Alph. Wauters, de latere stadsarchivaris van Brussel.

E. Smissaert

- - - - -

DE INDEX VAN "DE PLATE".

Eindelijk is de inhoudstafel van "De Plate" handelend over de eerste vijf jaargangen (1971-1976) verschenen. De uitpluizer van dienst, Jef Klausning, heeft er een behoorlijk stuk werk van gemaakt. Alle mogelijke trefwoorden werden er in opgenomen.

De oplage is beperkt, Wie een exemplaar verlangt kan dit bekomen mits overschrijving van 25 F. op rekening van "De Plate", nr750-9109554-54.
O.V.

MEDEDELING OVER NIEUWE BRONNEN DATEREND UIT DE PERIODE VAN HET
KONINKRIJK DER NEDERLANDEN.

Het was reeds geruime tijd bekend in vakkringen dat de massa archieven van de "Centrale administratie der Waterstaat" ook heel wat gegevens bevatten over de Hollandse Tijd (1815-1830) in onze gewesten.

De uitzonderlijke rijkdom van het fonds, dat per definitie handelt over de uitgevoerde Openbare Werken, wordt gedeeltelijk ontsloten door een recente, gedrukte inventaris van de hand van Mevr. Thielemans⁽¹⁾ Ter verduidelijking herinneren wij eraan dat de diensten van het departement omvatten : Bruggen en Wegen - Personeel - Rivieren - Kanalen - Zeewerken - Mijnen en Landsgebouwen.

Wat Oostende betreft, noteren wij dat er archivalia voorhanden zijn over de uitdieping van de grachten van de wallen (1820), het onderhoud van de grote verbindingswegen (bv. Oostende-Brugge) en kanalen (bv. Gent-Oostende), de buitengewone werken aan de haven van Oostende en het Sas-Slijkens ("Boven Sassluis"), met plannen en dossiers over bepaalde onteigeningen, het personeel, de verdeling der fondsen, enz. Verder nog documentatie uit 1820-1822 over de uitdieping van het handelsdok, de bouw van een stenen sluis en een verbindingskanaal tussen genoemd handelsdok en het kanaal Oostende-Brugge.

E. Smissaert

(1) THIELEMANS (Marie-Rose) : Inventaire des dossiers relatifs à la Belgique et au Grand-Duché de Luxembourg conservés dans le fonds "Waterstaat" (1820-1823) aux Archives Générales du Royaume à La Haye. 1000 Bruxelles (2-6, rue de Ruysbroeck), Archives Générales du Royaume, 1974 (Miscellanea Archivistica, 8).

De auteur deelt in het voorwoord mede dat belangstellenden de dossiers eventueel kunnen ontlenen en raadplegen in de Rijksarchieven in België, wat het onderzoek aanzienlijk zal vergemakkelijken !... Referenties moeten de naam van het fonds (Waterstaat), het nummer van de bundel en dat van het dossier vermelden.

OVER "KAAPVAART", "CRUIJSSERIJE", "COMMISSIEVAART" of "VRIJE NERING"...

Het "Archief 1976. Mededelingen van het Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen" (Abdij 9, Middelburg) is zopas verschenen en bevat op blz. 40-92 een interessant artikel (met bronnenopgave) van Franz Binder over "Die Zeeländische Kaperfahrt, 1654-1662". Het maakt deel uit van zijn dissertatie : "Portugal en de Verenigde Provinciën, 1654-1705", die binnenkort gereed komt. Inmiddels is een korte studie van J.R. Bruyn over de kaapvaart in de tweede (1665-67) en derde (1672-74) Engelse oorlog verschenen in de "Bijdragen en Mededelingen betreffende de Geschiedenis der Nederlanden", deel 90 (1975), afl. 3, blz. 408-429.

E. Smissaert

JAMES ENSOR.

Terug zijn er een paar boeken over James Ensor verschenen. Onze roemrijke stadsgenoot begint meer en meer een internationale faam te krijgen.

Van Gisèle Ollinger-Zingue verscheen bij Laconti, Brussel : "Ensor par lui-même". Een Nederlandse vertaling door Phil Mertens werd tegelijkertijd gepubliceerd.

De auteur laat ons alle schilderijen, tekeningen en etsen aanschouwen die Ensor van zichzelf maakte. Men weet immers dat de kunstenaar het zelfportret op meesterlijke wijze als thema gebruikte.

Prijs : 500 F.

Bij het Aurel Bongers Verlag (Recklinghausen) verscheen van de hand van Theodor Kiefer een mooi werk "J. Ensor". Deze editie omvat talrijke gekleurde illustraties en is weer een niet te versmaden aanwinst voor de talrijke liefhebbers van Ensor.

Prijs : 1100 F. (te bekomen in het Museum voor Schone Kunsten).

O.V.

LUCHTVAARTGESCHIEDENIS.

Door de Luchtvaartvereniging van het Stedelijk Hoger-Technisch Instituut te Oostende werd een cahier over luchtvaartgeschiedenis uitgegeven.

Het eerste nummer bevat o.a. een boeiende en geïllustreerde bijdrage door Walter Major over "Oostende 1909 : Paulhan komt".

Nummers kunnen besteld worden tegen 50 F. per exemplaar mits storting op rek. nr 001-0398295-89 van Esther Vanlerberghe. Een abonnement (3 nummers) kost 120 F.

O.V.

WANNEER IS HET HEEMKUNDIG MUSEUM OPEN ?

Gedurende de periodes van :

- Het Paasverlof : van 2 tot 17 april
 - Het Pinksterverlof : van 28 tot 30 mei
 - Het Zomerverlof : van 1 juli tot 30 september
- (telkens van 10 tot 12 u en van 15 tot 17 u., de dinsdagen niet).

Alsook iedere zaterdagochtend van 10 tot 12 u.

G.V.

TEKSTOVERNAME IS ALTIJD TOEGELATEN MITS BRONOPGAVE

De laatste
uitgegeven boeken
zijn **ALTIJD**
te verkrijgen bij

INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Adolf Buylstraat 33

8400 - Oostende Tel. 70.17.33

en in haar bijhuizen
